

Martin Kukučín – „Osud si ma vybral, aby ma dobre popreháňal.“

ROMÁNY

- **MAŤ VOLÁ** – románová skladba, v ktorej opisuje život chorvátskych vyst'ahovalcov v Chile.
- **LUKÁŠ BLAHOSEJ KRASOŇ** – historický román o štúrovskom básnikovi Samovi B. Hroboňovi.
- **DOM V STRÁNI** – *Sociálny/spoločenský román*, ktorý sa sústreďuje na rozdiely medzi jednotlivými spoločenskými vrstvami.

- román z prostredia dalmatínskej dediny.

-dominuje tu zobrazenie **kolobehu života** – odohráva sa počas všetkých ročných období od jari do zimy.

- zobrazuje protiklad ----- **láska a smrť**.

- zobrazuje **predstavy** dvoch mladých ľudí – *Nika a Katice*, ktoré sa rozbijú o tvrdú realitu spoločenských rozdielov.

Kolobeh života mladých ľudí:

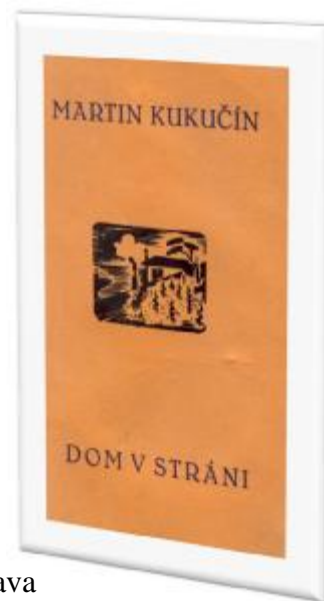
.....
- autor tu zachytil rozmanité prostredie, postavy z ľudu, zvyky, tance, zobrazil dobré vlastnosti statkárov i sedliakov, ich pracovitosť, smrť Mateho Berca – v zime – čo má symbolizovať pominuteľnosť všetkých starostí, radostí, **pominuteľnosť patriarchálneho zriadenia**.

Chorvátske výrazy v diele = *težak* / sedliak; *fiera* / hody; *šora* / pani;

Postavy podľa spoločenských vrstiev

SEDLIACI	STATKÁRI, ZEMANIA	PODNIKATELIA
<i>Mate Berac - težak</i>	<i>Anzula Dubčičová</i>	<i>Zandome</i>
<i>Jera Beracová</i>	<i>Niko Dubčič</i>	
<i>Ivan Berac</i>	<i>Dorica Zorkovičová</i>	
<i>Matija Beracová</i>		
<i>Katica Beracová</i>		
<i>Paško Bobica</i>		

Tzv. plnokrvné sociálne typy postáv = reprezentujú svoju sociálnu vrstvu - Mate

Berac, ktorý vyniká nielen pracovitosťou, poctivosťou, ale aj hrdosťou na svoju spoločenskú vrstvu. Sedliak je závislý len od svojej ťažkej roboty a od Boha. Postava

šory Anzuly predstavuje životaschopnú vrstvu statkárov, ktorí pochopili, že v nových spoločenských pomeroch je potrebné sa rozlúčiť s feudálnymi tradíciami. Ide o hmotný úpadok zemianstva. Najmenej sympatickú vrstvu, autor vykreslil vrstvu podnikateľov, ktorí myslia len na zisk a nezaťažujú sa morálkou.

Dej = Mate Berac je bohatý patriarchálny težak. Jeho dcéry Matija a Katica prichádzajú domov na fieru, lebo teraz slúžia v meste. Matija sa správa solídne, má už vážnu známosť. Na tancovačke Katica odmieta Paška Bobicu.

.... Z kola sa vylúčil v túto chvíľu Paško Bobica. Ako jej kedysi zabúchalo srdce, keď ho napríklad dakde videla, alebo práve ak sa jej prihovril! Tak divne hľadieval na ňu, tvár sa mu akoby vymenila, oko zaiskrilo. Neraz i v samom chráme pristihla jeho pohľad, ako visí na nej, plná túžby a prosby... A tu sa rozlievalo i jej bytosťou čo také milé, sladké a srdce od radosti zabúchalo. A keď ju podvečer stretol samotnú na chodníku, ktorým sa ide na vodu – akiste striehol na ňu v blízkej húštine. Keď jej tak začal hovoriť hlasom milým, pohnutým, sama nevie ani teraz, čo všetko pohovoril: Jeho hlas naplnil dušu sladkou harmóniou, rumenec polial líce a pred očami naskočila ružová hmla. Raz je bol nadhodil, že by si ju vzal.

Nedala mu odpoveď. Načúvala chtivo jeho milým slovám, kochala sa v sladkej hudbe jeho hlasu a zas by si bola žiadala, aby bola na sto míľ ďaleko, aby sa mohla schovať pred ním, uniknúť... Zasiahol mocne do jej života. Ale darmo tajiť, že na svete nič nemá stálosti! Prišla do mesta, nový život, šumný a veselý; nové dojmy, mocné a prudké; nové záujmy, vyššie a ctižiadostivé; nové túžby, neznáme predtým a nenásytné; lichotenie mestských panákov, ktoré tak lahodí ušiam neskúseným: to všetko bolo na príčine, že obraz Paškov pobledol a dosť skoro pokryl sa prachom zabudnutia.

Na tancovačke – Katica a Paško

....Keď ju chcel pritiahnúť do tanca, ona sa odtiahla: „Ja nejdem, nemôžem – ťažko mi je...“ „Princezná!“ skríkol Paško a na čele mu naskočila žila. „Nechutia ti naše zábavy – čo! Težiaci sme ti sprostí!“ Pobledla, že tak razom uhádol jej myšlienku. Hľadá na ňu srdito a pristúpiac k nej, vraví tlmovým hlasom, ktorý sa trasie od hnevu: „Naše zábavy sú vám sprosté – či je tak, šinorina? Vidím ja dobre, čo si myslí vyparádená trasorítka! Pomaly – pomaly: doskáčeš!“ Katici je, akoby ju bol vyšľahal žihľavou po tvári.

Dievky sa zastavia na tanec u pánov, kde si s Katicou zatancuje bohatý statkár Niko Dubčič. Pániam sa to nepáči, lebo ťazci stoja na nižšom spoločenskom stupni, preto pošlú pre Mateho, aby si odviezol dcéry preč. Na druhý deň sa Katica stretne s Nikom, ktorý sa priznáva, že ju ľúbi. Dievča nemôže uveriť, že pán chce ju, sedliačku.

....Bola by vykrikla od divu, keby sa jej nebol zatajil dych. Takto zastala i ona chvíľku, hľadá na bárku, nevediac si vysvetliť, kde je to vlastne, čo sa to s ňou deje. A na tvár, oživenú chôdzou, naskočila rumeň, ktorá hreje, páli... Zdá sa jej, že je toto vlastne sen, ktorý jej zaujal zmysly, rozbúrené horúčavou. „Katica, zdravo!“ pozdravil ju človek z bárky. „Čo ty tu robíš, preboha?“ „Po práci Niko. Idem k Antici.“ „A čo vy tu robíte šor Niko? A po plese? Čo nespíte?“ čuduje sa. „Ja? Ja som netancoval, keď si ty odišla.“ Raz sa dozvieš prečo: ak budeš chcieť totiž so mnou hovoriť. Ja ťa počkám hore, nad dedinou, keď sa budeš vracat’.“

Opätovné stretnutie Nika a Katice

....Katici sa vohnala horúčava do tváre a pred očami jej skáču iskry. Bezpečnosť, istota ju zanechali. „A ja volím, že sa tu sňali, kde sme sami, kde nás nikto nevidí, nečuje, iba boh, pod týmto modrým nebom. Ja ťa ľúbim!“ Katica sa zasmiala, ale smiech bol silený, až konečne zadrhol sa kdesi v hrdle a skončil zastenaním. „A ty sa smeješ!“ zvolal on s bôľnou výčitkou. Pozrela naň a na oči jej navreli slzy. „Nie Katica – toto nie je zahrávanie. Toto je láska, opravdivá, úprimná.“

Niko sa priznáva matke, že si chce zobrať ťazké dievča. Šora Anzula má výhrady, ale privolí. Uvedomuje si, že spoločenský rozdiel medzi jej synom a Katicou sa šikovnou taktikou musí prejavíť.

Šora Anzula sa stretáva s Mate.

„Ak sa bude hovoriť o mojom rode, bude sa hovoriť i o tvojom Mate“, začala znova. „Ak sme boli doposiaľ v rodine zďaleka, ideme teraz byť bližšie.“ A tu pozrela naň zas vnímavo a dych sa v nej zatajil. „Môj syn sa ide ženiť,“ pokračuje teraz už celkom pokojne. „A berie si vieš koho? No, darmo – neuhádneš: poviem ti teda. Tvoju Katicu!“

Ani Mate nesúhlasí, že si má jeho dcéra zobrať niekoho iného a nie ťazáka. Niekoho z iného rodu. Je to neprípustné. Šora Anzula Matemu vyčíta, že ona by ju aj prijala, ale Mate by sa prepadol od hanby, a to šoru Anzulu uráža. Vyčíta mu, že kvôli nej by aj Doricu obetovala... dievča, ktoré chcela za neho vydať. Šora Anzula navrhuje Matemu, že ak ich láska vytrvá, prijme jeho dcéru s otvorenou náručou. Nakoniec Mate povolí.

